

Návrat do Iraku

Písal sa rok 1973. Rozlúčili sme sa s babkou, dvomi tetami a strýkom. Tesne pred Vianocami sme nasadli do modrého fiatu a vydali sa na dlhú cestu. Mala som sedem rokov a opúšťala som nielen Slovensko, ale aj druhú triedu na základnej škole, a to takmer v polovici školského roka.

Trasa do Iraku viedla cez viacero štátov. Pamätám si z nich málo, pretože som sedela vzadu, obložená taškami a kuframi, a väčšinu času som prespala. Keďže otec šoféroval cez naplánovanú trasu skoro bez prestávky, nadhadzovanie v aute a monotónny zvuk motora ma unavovali a zatvárali sa mi oči.

Prešli sme dlhú cestu cez Maďarsko, Juhosláviu, Turecko, Sýriu, až sme nakoniec dorazili do Iraku a smerovali do Bagdadu. Počas dlhých dvoch týždňov sme sa trikrát zastavili v Turecku, a to v Istanbule, Ankare a Adane. Prespávali sme v štvorhviezdičkových hoteloch. Otec si potreboval oddýchnuť.

To sa mi páčilo. Bolo príjemné pohybovať sa vo vyblýskaných vestibuloch, kde nás umelým úsmevom zdravil hotelový personál a okolo nás pobehovali lokaji v rovnošatách.

Batožinu odniesli až do izby a úctivo sa nám klaňali s natiahnutou rukou.

Večere a raňajky sme mali v hotelovej reštaurácii a ja som si mohla vyberať z jedálneho lístka ako dospelá, hoci som jazyku tých krajín nerozumela. Otec mi prekladal.

Prestávku sme si urobili ešte v Sýrii v meste Halab. Tam som už aj ja svojimi detskými očami videla rozdiel medzi Európou a Áziou. V mestách, ktorými sme prechádzali, bola špina, neporiadok a architektúra bola odlišná od tej, akú som dovtedy vídala. Ľudia mi pripadali čudní správaním, rečou aj oblečením. Boli počerní, nižší, oči mali uhrančivé a tmavé. Aj ovzdušie bolo iné a v hoteloch sa podávali také jedlá, ktoré som dovtedy nepoznala.

Krajiny boli menej vyspelé a zanedbané. Bola som však malá a neprekážalo mi to.

1. januára 1974 sme konečne dorazili do Bagdadu. Zastavili sme pri ošarpanom dome, otec zazvonil a otvorili nám starší manželia. Bola to otcova rodina, bratranec z druhého kolena so ženou, a srdečne nás privítali. Dlho nás objímali, hladkali a potľapkávali po chrbte – hlavne otca.

K mame sa správali úctivo. Videli ju prvý raz a bola to európska žena ich príbuzného. Ja som si vyslúžila najviac chvály. Podľa ich slov som bola najrozkošnejšie dieťa, aké kedy vôbec videli. Neskôr mi to otec preložil a ubezpečil ma, že sa mi v Iraku bude páčiť.

Tí dobrí ľudia nám ponúkli raňajky. Iračania a vôbec ľudia v arabskom svete sú nesmierne pohostinní a v rodine súdržní. Prekvapil ma chlieb, ktorý mi nechutil. Boli to suché placky, nazývajú sa chabuz, k nim sme mali mliečnu nátierku z hustého mlieka od špeciálnych kráv. Chovajú ich ľudia pri močiaroch v južnom Iraku.

Súčasťou raňajok bol aj lekvár a med. Mali inú, nezvyčajnú chuť a trvalo mi určitý čas, kým som si na ňu zvykla. Dnes tieto jedlá zbožňujem.

Šesť mesiacov sme bývali u otcovho bratranca, ktorý mal štyri deti. Troch synov, tí už boli mládenci, a dievča Fatin, asi v mojom veku, s ktorou som sa spriatelila. A keďže som nevedela ich reč, najprv sme sa dohovárali posunkami a ukazovali sme si rukami či nohami, čo sme chceli povedať. Veľa sme sa hrávali s dievčatami od susedov. Šili sme pre bábiky šatočky, varili, hrávali sa na ich mamy. Keďže som bola bystré dieťa, veľmi rýchlo som si osvojovala prvé slová v novom jazyku.

Deti sú všade na svete rovnaké. Rovnako cítia, radujú sa, hrajú i šantia. Aj my sme sa naháňali po izbách, okolo domu, hrali sa na schovávačku, prekárali sa a trochu sme aj hnevali rodičov.

Domáci pre nás vyčlenili jednu izbu, ako rodina sme teda mali istý komfort a pohodlie. Dosť sa nám venovali, brávali nás na výlety a na návštevy k ich známym. Všetci nás ponúkali a hostili tradičnými irackými jedlami. Chutili nielen mne, ale aj mojej mame.

Srdečne nás vítali aj susedia, a dokonca celkom neznámi ľudia. Pozývali nás k sebe a obdarúvali nás nielen darmi, ale dávali nám aj peniaze. Odmietnutie ich pohostinnosti sa pokladalo za urážku. Zrejme preto, že v Iraku bolo výnimočné, aby mal Iračan za ženu cudzinku.

Začiatky nášho života v Iraku boli pekné a zaujímavé. Otec spomínal, že v tých rokoch to bol silný a bohatý štát. Jeho národným bohatstvom boli a sú ropa a zemný plyn. Tieto suroviny majú nesmiernu cenu. Ľudia sa tam mali dobre, dodržiavali zákony, a všade bol poriadok.

Hneď v januári ma rodičia dali do školy. Zo začiatku som tam sedávala len tri dni v týždni, počúvala som a učila sa rozprávať. V Iraku je úradnou rečou arabčina, ale doma sme sa rozprávali arabským nárečím, ktorému hovoríme iráčina. Nový školský rok som mala absolvovať už naplno. Ja som sa vlastne naučila hovoriť tak ako moji spolužiaci za tri mesiace. Do školy som začala oficiálne chodiť až ako osemročná a začínala som prvou triedou.

Hneď v prvý rok som mala samé jednotky. Učiteľky ma mali rady a chválili ma do nebies. Vyhlasovali, že som múdra, šikovná a dávali ma za príklad iným, takže ma poznala celá škola. Pamätám sa, že často som vystupovala na rôznych školských oslavách a recitovala som.

Otec sa neskôr snažil spojiť s rodičmi, nevidel ich skoro päťnásť rokov. Tak sme sa vybrali do Amary. Bolo to otcovo rodné mesto, a tam som sa stretla so starými rodičmi.

Iracká babička na mňa zapôsobila zvláštnie. Možno to bolo tmavým oblečením a drobnou nízkou postavou. Celé telo mala zahalené a črtami tváre sa dosť odlišovala od mojej slovenskej babky. Určite bola staršia, pretože mala viacej vrások. A mala taký chladný pohľad. Možno preto bola voči mne odmeraná, že sme sa videli po prvý raz. Dlhو som si s ňou nevedela vybudovať bližší vzťah.

Dedko, podobal sa na môjho otca, teda môj otec bol zase celý dedko, sa mi zdal prístupnejší. Chcel sa predo mnou ukázať, tak ma vzal na bazár. Na obrovské trhovisko s množstvom stánkov so všelijakým tovarom. Kúpil mi krásny zlatý náramok. Nosila som ho až do dospelosti na slávnostnejšie príležitosti a mám ho odložený dodnes.

Vtedy sme sa dlho prechádzali po bazáre. Dedko s úsmevom zdravil známych, navzájom sa úctivo ukláňali, a zrak každého, kto nás stretol, spočinul na mne, na malom rozkošnom dievčatku. Dedko rástol pýchou, že jeho vnučka vzbudzuje toľkú pozornosť. Naširoko sa usmieval a stále mi niečo hovoril. No veľmi som ho nepočúvala, pretože obchody plné farebných vecí ma príliš uchvátili.

Vyhľadávali sme obchody s oblečením a v niekoľkých sme sa zastavili. Dedko si pozorne prezeral tovar, všade sa chvíľu rozprával s obchodníkom, ktorý ho zdržiaval, a nasilu mu pre mňa vnucoval najnovšie módné kúsky. Primeriaval mi šaty, sukne, tuniky a mnohé iné druhy oblečenia, až som začala byť netrpezlivá.

Najradšej by som bola pokúpila všetko, čo som tam videla. Bolo to veľmi pekné, a iné, farebnejšie ako na Slovensku. On však krútil hlavou. Stále nebol s niečím spokojný. Raz to bolo podľa neho malé, raz zase veľké, potom príliš farebné či drahé. Nahlas sa dohadoval s obchodníkom o cene a mne to pripadalo, akoby sa hádali. Konečne mi v jednom z obchodov kúpil šaty. Pestré a dlhé. Páčili sa mi, pretože pripomínali také, aké nosili princezné v rozprávkach.

Dedko ma po celý čas držal okolo pliec, a keď sme sa z bazára dostali na hlavnú rušnú ulicu, naklonil sa ku mne a láskavo sa ma spýtal: „Moje krásne dievčatko, chceš sa povozit' v koči?“ Okolo očí mal naskladané drobné vrásky, takže jeho tvár sa stále usmievala.

„Chcem. Jasné, že chcem,“ nadšene som zvolala. „V koči som sa ešte neviezla,“ nasmelo som sa poobzerala.

„Takže si sa v koči ešte neviezla? A vieš, kto bude ten koč ťahať?“

„Nie,“ pokrútila som hlavou. Nevedela som, ako taký koč vôbec vyzerá.

„Nuž, budú ho ťahať koníky. A živé koníky si už videla?“

„Jedného som videla na obrázku,“ priznala som sa. „V prvej triede v šlabikári. Bol hnedý s bohatou hrivou.“

A tak sme sa vozili po meste v koči, ktorý ťahali kone. Dedko mi so zanietením ukazoval pamiatky a významné časti mesta. Bolo to zaujímavé a pre mňa nezvyčajné. Akoby som sa ocitla v nejakej rozprávke, ale na prvý raz som si toho veru veľa nezapamätala. Viac ma potešili darčeky, ktoré mi dedko pokúpil.

Otcovi rodičia dom v Amare neskôr predali a kvôli nám kúpili iný, väčší, hoci starší v Bagdade a presťahovali sme sa doň. Mal šesť izieb a dve veľké záhrady. Bývali sme v ňom desiati. Okrem starých rodičov a našej rodiny v ňom bývali dvaja otcovi súrodenci so ženami a najmladšia sestra Sana. Každý mal jednu izbu a hala s obývačkou boli spoločné.

Aj tým, že celá rodina bývala pod jednou strechou, sa život v Iraku líšil od života na Slovensku. Keďže teta Sana bola odo mňa staršia len o tri roky, stali sa z nás kamarátky. Takto som vyrastala vo veľkej rodine, a hoci som jedináčik, vôbec som to nepociťovala.

So svojou prvou irackou kamarátkou Fatin som zostala v kontakte. Sme sesternice z druhého či tretieho kolena.

Vtedy bolo všetko také pekné a obdobie môjho detstva sa mi zdalo ideálne. Zatiaľ sme každé leto počas prázdnin cestovali na Slovensko za babkou. Pri odchode do Iraku sme vždy obidve plakali. Ťažko sa mi s ňou lúčilo a ťažko sa mi lúčilo aj so slovenskými kamarátkami a bývalými spolužiačkami.

Mama si na nový domov čoskoro zvykla. Postupne sa prispôbovala zvykom a obyčajam v novej vlasti a začala variť ich jedlá. Komolila prvé slová a vety. Zvykla si aj na pravidelné cestovanie na Slovensko. V tom jej otec vyšiel v ústrety. Pretože si ctil svoju rodinu, doprial aj jej, aby tú svoju videla tak často, ako to len bolo možné. Tie dva mesiace v lete boli tak akurát.

Jeden z mojich irackých strýkov mal rád mačky, a tak sme ich v novom dome chovali. Pripomínali mi kuchyňu slovenskej babky s gaučom, na ktorom sa tie lenivé stvorenia celé dni vyvaľovali.

Stále som niektorú z našich bagdadských mačiek vláčila po dome či záhrade a rozmaznávala ju dobrotami. Dokopy som ich mala až dvadsaťtri, a to už bolo naozaj veľa, pretože som ich musela pravidelne kŕmiť. A veruže, denno-denne toho skonzumovali dosť.